

Jizzakh State Pedagogical Institute

**Journal of Preschool
Education**

*The faculty of pre-school
education*

BOLALARGA INGLIZ TILINI O'RGATISH METODLARI

Abiyirova Ozoda

Xolbo'tayeva Umida

Abstract : Ushbu maqolada Maktabgacha ta'lim muassasida turli xil o'yinlar orqali bolalarga ingliz tilini o'rgatish haqida ma'lumot berilgan.

This article provides information on teaching English to children through various games in preschool.

Kalit so'zlar: ingliz tili, tarqatma materiallar, zamonaviy, o'yin, bolalar.

Keywords: English, handouts, modern, play, children.

Vatanimiz mustaqillikka erishgandan so'ng mamlakatimizda chet tillarini o'rganishga katta e'tibor berib kelinmoqda. Jumladan, 2012-yil 10-dekabrda qabul qilingan «Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori hamda 2013–2014-o'quv yilidan boshlab umumta'lim maktablarining birinchi sinflarida xorijiy tillarni uzluksiz o'rgatishning joriy etilishi buning isbotidir. Til o'rganish ham yosh davrlariga bog'liq. Psixologlarning fikricha, bolalar kattalarga nisbatan tilni tez va oson o'z shakllari. Bolalarda til o'rganishga bo'lgan tabiiy tabiiylik, ularda taqlid qilish kuchli, kattalarga nisbatan bolalarning ko'pligi buning asosiy sabablaridandir. Hatto K.D.Ushinskiy ham shunday deb yozgan edi: “Bola biz bir necha yil ichida o'rgana olmaydigan darajada chet tilini bir necha oyda o'rganadi”. Shuni e'tiborga olish kerakki, 6–7 yoshli bolalar ma'lumotlar ma'nosini tushunib emas, uni mexanik tarzda yodlaydi. Buning uchun M.T.T bolalariga ingliz tilini o'rgatishni grammatik berishdan boshlamas zarur. Aks holda chet tilini o'rgatishning dastlabki qadamidanoq bolani zo'riqtirib qo'yish mumkin.

Tarbiyachi tarbiyalanuvchilarga ingliz tilini o'rgatishda turli usullardan foydalanish mumkin. Misol uchun tarbiyalanuvchilarga ingliz tilini o'rgatishda mashg'ulotimizni turli o'yinlar orqali o'tkazishimiz mumkin. Mashg'ulotni boshlashdan oldin uni qanday tushuntirishni o'ylab ko'rish kerak. Tushuntirish juda qisqa, aniq, lo'nda bo'lishi kerak. O'yin mazmuni, qoidalarini tushuntirishda mayda gaplardan xoli bo'lish zarur. Undan keyin o'yinchilardan kim qaysi yerda qanday holatda turishini aytib o'tish kerak. Uch yashar bolalarning bilim doirasi tor bo'ladi, diqqati doimo chalg'ib turadi. Shuning uchun bolalarga oddiy va ularga oson tushunadigan o'yinlarni o'rgatish kerak. Bunday o'yinlarda qush va hayvonlar yoki ularning rasmlari, o'yinchoqlar, ertaklardan foydalanilsa yaxshi bo'ladi. Bu o'yinlar, albatta, mazmunli va ibratli bo'lishi shart. Til materialini yaxshiroq bilgan kishi g'olib hisoblanadi. Shunday, kichik holatda bolalarga chet tilni o'rgatish ancha mushkul va mas'uliyatli. Bolalarga ingliz tilini mazmunli va qiziqarli o'rgatish uchun ko'rish va eshitishni boshqarish mumkin:

- qo'shiq va she'rlar orqali yo'l yoki esda qolishi qiyin bo'lgan, ma'noga ega bo'lmagan harf yoki birikmalarni kuyga solib o'rgatish.

Bunga misol qilib, bolalarning ingliz tilidagi alifbosini qo'shiq qilib o'rganish mumkin.

O'yin texnikasi Maktabgacha va boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun javob beradi. Mohiyat oddiy: o'qituvchi o'yinlar o'tkazadi, ular davomida bolalar til ko'nikmalarini yaxshilaydi. Metodika xayoliy vaziyatni yaratishga va bola yoki o'qituvchi tomonidan ma'lum bir rolni qabul qilishga asoslangan. Ingliz tilini o'qitishda turli metodikalardan foydalanamiz. Ular Vaziyatli, raqobatbardosh, ritmik-musiqiy va badiiy.

Vaziyatli- muayyan vaziyatda muloqot qilish holatlarini taqlid qiluvchi rolli o'yinlarni o'z ichiga oladi. Ular, o'z navbatida, reproduktiv xarakterdagi o'yinlarga bo'linadi, bunda bolalar odatiy dialogni takrorlashda, uni ma'lum bir vaziyatga qo'llashda va turli modellarni o'zgartirishni talab qiladigan improvizatsiya o'yinlari.

Raqobatbardosh- lug'at va grammatikani assimilyatsiya qilishga hissa qo'shadigan o'yinlarning aksariyatini o'z ichiga oladi. Til materialini yaxshiroq bilgan kishi g'olib hisoblanadi. Bular barcha turdagi krossvordlar, auktsionlar, loto, stol o'yinlari, buyruqlarni bajarish va boshqalar.

Ritm musiqqa o'yinlar - bu dumaloq raqslar, qo'shiqlar va sheriklar tanlovi bilan raqslar kabi an'anaviy o'yinlarning barcha turlari bo'lib, ular muloqot qobiliyatlarini egallashga emas, balki nutqning fonetik va ritmik-melodik jihatlarini yaxshilashga yordam beradi. til ruhida.

Badiiy yoki ijodiy o'yinlar - bu o'yin va badiiy ijod chegarasida turgan faoliyat, o'yin orqali bola uchun yo'l. Ular, o'z navbatida, dramatisatsiya (ingliz tilida kichik sahnalarni sahnalashtirish), vizual o'yinlarga bo'linishi mumkin;

(rangli rasmlar) va og'zaki va ijodiy (kichik ertaklarning jamoaviy tarkibi, qofiyalarni tanlash).

Biz bilamizki, hozirgi ta'lim jaroyonida bolalar sub'ekt bo'lishi lozim. Bunda ko'proq interfaol metodlarga e'tiborni qaratish ta'lim samaradorligini oshiradi. Ingliz tili darslariga qo'yilgan eng muhim talablardan biri mustaqil fikrlashga o'rgatishdir. Bugungi kunda ingliz tili o'qituvchilari Amerika Qo'shma Shtatlari, Angliya pedagoglari tajribasiga tayangan holda, quyidagi innovatsion metodlardan foydalanib kelmoqda:

“Quvnoq topishmoqlar” (Merry riddles) bolalarga topishmoqlar o'rgatish. Ingliz tilini o'rgatishda muhim ahamiyatga ega, ular o'zlariga notanish bo'lgan so'zlarni o'rganadilar va o'ylab topishmoq javobini topadilar. “Tezkor javob” (Quick answers) o'tilgan dars samaradorligini oshirishda yordam beradi. “Chigil yozdi” (Warm-up exercises) o'quvchilarni darsga qiziqtirish uchun guruhda har xil o'yinlardan foydalanish. “Pantomima” (Pantomime) bu usul juda qiyin mavzular tushuntirilishi kerak bo'lgan darsda yoki yozma mashqlar bajarilib, tarbiyalanuvchilar charchagan paytda foydalanilsa bo'ladi. “Hikoya zanjiri” (A chain story) usuli

tarbiyalanuvchining og'zaki nutqini oshirishda va xotirani mustahkamlashda yordam beradi. "Rolli o'yinlar" (Acting characters) bu usul darsning barcha tiplarida qo'llanilishi mumkin "Rasmlar so'zlaganda" (When pictures speak) usuli ancha qulay bo'lib, ingliz tilini o'rgatishda, bolalarning og'zaki nutqini rivojlantirishda yordam beradi, buning uchun mavzuga oid rasmlardan foydalanish lozim. "Kviz kartochkalari" (Quiz cards) bolalarning soniga qarab kartochkalar tarqatiladi va hamma bolalar bir vaqtda darsda ishtirok etish imkonini beradi bu esa vaqtni tejaydi.

"So'z o'rnini top" o'yinida so'zlarning o'rnini almashtirib qo'yiladi hamda so'zlarni o'z o'rniga to'g'ri qo'yish orqali gap hosil qilinadi. "To'plam" o'yini ma'lum bir mavzu asosida bolalarning olgan bilimlarini mustahkamlash maqsadida o'tkaziladi. O'yin qatorlar musobaqasi yoki kichik guruhlarda ishlash shaklida tashkil etiladi. Masalan, belgini bildirgan so'zlarni toping deb, guruhlariga topshiriq beriladi. Berilgan vaqt ichida qaysi guruh ko'p topa olsa g'olib bo'ladi. Multfilmlar. Bolalar chet tilini o'rganish mobaynida multfilmdagi gaplarni tushunmasa-da, multfilmdagi qahramonlarning harakatlari orqali ular ishlatayotgan so'zlarni tushunishga harakat qiladi. Bu esa bolalar uchun til o'rganishda qiziq va samarali yo'l hisoblanadi. Bolalar uchun ingliz tili qo'shiqlaridan tortib she'r va hikoyalar, videoroliklar orqali o'rgatib kelinmoqda.

"Rasmi" o'yin. Tarbiyalanuvchilar Present Continuous tarkibini yaxshiroq o'zlashtirishlari uchun rasmi o'yinni qo'llash mumkin. Bolalarga hali ko'rmagan rasmlaridagi personaj nima qilayotganini topish taklif etiladi. Masalan,

P1: is the child writing?

P2: No, he isn't

P1: Is the girl standing?

P 2: Yes, she is

Rasmda ifodalangan harakatni to'g'ri topgan bolalar g'olib xisoblanadi. U boshlovchi bo'lib boshqa rasmni oladi.

"Rasmdagi gaplar" o'yini. Bu o'yin grammatik formalarni mashq qildirish uchun yaxshi ko'rgazmali vosita hisoblanadi. Kartalarda odamni qandaydir harakatlarini ifodalovchi bir necha rasmlar bor, masalan: konkida uchayotgan, shaxmat o'ynayotgan, kitob o'qiyotgan rasmlar bor. Tarbiyachi rasmi kartalarni ko'rsatadi (bola konkida uchayapti) va so'raydi: What is he doing? Bolalar o'zlarida xuddi shunday rasmni topadilar va javob beradilar: He is skating.

Endi, darslarning boshidanoq men ularni deyarli butunlay ingliz tilida olib bora boshladim. Avvaliga, albatta, men ruscha "lirik chekinishlar" qildim - chunki hamma bolalar ham "g'ayrioddiy" muhitga oson moslasha olmaydi. Ammo, qoida tariqasida, 1-2 oydan so'ng, guruhdagi barcha bolalar allaqachon "o'qituvchi mashg'ulotda gapiradi - faqat ingliz tilida" qoidasini qo'llab-quvvatlaydi. Bolalar xohlaganicha gapira olardi, xorij tilidan foydalanishlari kerak bo'lganda ularga sharoit yaratdim xolos.

Men buni qanday qildim? Avvalo, o'yinlar orqali. Menga yordam berdi:

ingliz tilidan foydalanish g'alaba keltiradigan raqobat o'yinlari; Biror narsani taxmin qilishingiz kerak bo'lgan "taxmin qilish" o'yinlari va siz ingliz tilisiz qilolmaysiz;

xotira o'yinlari, bu erda yana ingliz tilida biror narsani eslab qolish kerak;

ingliz tilini bilmasdan o'ynab bo'lmaydigan ochiq o'yinlar;

faqat ingliz tilida gapiradigan belgilar bilan dialoglar;

raqslar yoki barmoq gimnastikasi bilan birga qo'shiqlar (siz ularni rus tilida albatta kuylamaysiz);

o'quv multfilmlari, qo'shiqlar, hikoyalardan sahnalarni o'ynash.

Darsning o'zi tuzilishi o'zgarmagan. Yangi o'yinlar, uy vazifalari, qo'shiqlar, skitslar, dialoglar kiritilgan. Marosimlar saqlanib qoldi, lekin ularda ko'proq o'zgaruvchilar bor edi.

Masalan, biz Angliyaga faqat raketada uchardik, endi esa avtobusda (The Wheels on the bus qo'shig'i), poezdga (bilet rangiga qarab rangli treylarlarda o'tirdik), qayiqda (qo'shiq) sayohat qildik. Qayiqingizni qatorga qo'ying) va boshqalar.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, ingliz tilini o'qitishda tarbiyalanuvchini yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda, ulardagi chet tilini o'zlashtirishga bo'lgan qiziqish, ehtiyojni to'la qondirishga yordam beruvchi pedagogik texnologiyalarga asoslangan zamonaviy didaktik ishlanmalarni tayyorlash va ularni amalga oshirishning mustahkam mexanizmini ishlab chiqish muaommoning amaliy yechimini ta'minlaydi.

Ushbu darslikning dasturi kommunikativ usulga asoslangan bo'lib, uning maqsadi bolalarni muloqot qilishga o'rgatishdir. Muloqot sodir bo'lganda, ya'ni bolalar o'qituvchini yoki bir-birini tushunganda ingliz tilidan foydalaniladi. Agar bolalar "ulug'lanmagan" bo'lsa, o'z ona tiliga o'tish joizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1 U.Q. Maktabgacha ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari va unda interfaol usullardan foydalanishning imkoniyatlari. Zamonaviy ta'lim jurnali. -T., 2014

2 Bekmuratova U.B. "Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" mavzusida referat.2014.

3 Xoshimov O'. Yoqubov I. Ingliz tili o'qitish metodikasi. T., - 2003